

מרובה פרק שביעי בבא קמא

סה.

עין משפט נר מצוה

(א) [ימות כד: וע"ז],
 (ב) ז"מ מג, א בתוספת
 ב"מ מג: ד"ה אלף ה"ג
 רבא, (ד) [לקמן ק. שבעות
 לו: א] (ג) [ג' בתוס' פסחים
 מה: ד"ה א"כ ומוס' מנחות
 ח: ד"ה לכתוב ומוס'
 כמותות לו: ד"ה א"ן],
 (ו) [לקמן סו. א. ג] גי' רש"י
 טלחם דמעיקרא דמיס
 כשל עכשיו משמע וכו' וכן
 הוא גי' הר"מ ע"ש,

תורה אור השלם

1. אם התמצא התמצא
 בקדו הגנה משור' עד
 המור' עד ש' חיים שנים
 שמות כב ג
 ישלם:

גליון הש"ס

גמרא אמר רב ששת
 אמינא כי נייב. לניל דף
 מן ע"ז וכו': תוס' ד"ה
 לכתוב וכו' וכן בהחובל
 גבי ורמא דרפא. וכן
 תעתי ג ע"ה מנחות ח
 ע"ב:

רבינו חננאל

גופא אמר רב קרן בעין
 שגב. מאי טעמי. כתי'
 גניבה וחיים אחייה לקרן
 בעין שגב. כפל וארבי'
 וחומי' כשעת העמדה
 בדין. וישקלו ויהוה
 והשמינה או שמינה
 והחמישה דלא כרב. וכי
 לא אמר רבא ולא יוקרא
 וזולא כדכרבה דמי' מאן
 דגול חביתא מחבריה,
 מעיקרא שריא זוזא
 והשתה שריה ד'. שתייה
 או תברה משלם ד'
 והשתא. גולה איתבר
 דממיליה משלם כשעת
 הגזילה וזוזא. רב גמי' כי
 קאמי' הכי קאמי', כגון
 דמעיקרא הויה שריה
 ארבעה ולבסוף וזוזא קרן
 בעין שגב כפל ד' וה'
 כשעת העמדה בדין. תאני
 רב חנניה לסייעיה לרב,
 בעל חבית שטען טענת
 גב בפפקדון [ונשבע
 והודה ובאו עדים, אם עד
 שלא באו עדים הודה,
 משלם קרן וחומש ואשם.
 ואם משבאו עדים הודה,
 משלם כפל ואשם,
 וחומשו עולה לו בכפילה,
 דברי ר' יעקב וכו'.

כחושה והשמינה כו' הגנב פטמה וקשיא לרז דאמר תשלומי ד'
 וה' כשעת העמדה בדין וקס"ד זין שצחה זין הכחישה הגנב
בידים: ומשני **משום דא"ל כו'** אבל שצחה דמיס שהוקרו צחמות
 צוק או שנתפטמה מאליה משלם כפל כי השתא: והכחישה.
 הגנב הכחישה בידיס צטורה מלאכה
 או צמקל: מה לי קטלה פלגא.
 הלכך מההיא שעתא דלכחשה אתחלה
 לה טביחה: ולצטוף שויה ד'. בשעה
 שאצדה מן העולם: סברה. בידיס
 או שתייה משלם ד'. וצהמפקדו (ב"מ
 דף מג.) מפרש טעמא דכל כמה
 דלחיה צעינא צרשותא דמרה קיימא
 דהא צעי לאהדורה הלכך צרשותא
 דמרה הוקרה וההיא שעתא דצברה
 ומתייה הוא דקא גזיל לה אצל איתבר
 מתיילא אמאי מחייבת ליה אההיא
 שעתא דגולה וההיא שעתא וזוזא הוא
 דשויהא וגבי טביחה ומכירה הוי כי
 תברה או שתייה: משלם קרן וחומש
 ואשם. משום שצונה ואין כאן כפל
 דמורה בקנס פטור: ואם משבאו
 עדים. ונתחייב כפול הודה: משלם
כפל ואשם וחומש עולה לו צטוף
הכפל שהי חומש לצעלים הוא והוא
 שקל. וע"כ הא דר' יעקב צטוף
 כאחד החומש והכפל קמיירי דאי הוה
 כפילה טפי מחומשא לאו חומשא
 הוה ולא מיפטור ליה עד דמשלם
 חומש דחומש כפרה דצטובה הוא:
 וכו"ה

משלם זוזא אמרי הכי קאמר רב בגון דמעיקרא שויה ד' ולבסוף שויה זוזא קרן
בעין שגב תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמישה כשעת העמדה בדין תני
רבי חנינא לסייעיה לרב בעה"ב שטען טענת גנב בפפקדון ונשבע והודה ובאו
עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם ואם משבאו עדים
הודה משלם תשלומי כפל ואשם וחומשו עולה לו בכפילו דברי רבי יעקב
 וחכמים

דמייתי לה איוקרא וזולא וכן פרק כל שעה (פסחים דף נב.) גבי אוכל תרומה דקאמר היכא דמעיקרא שויה ד' ולבסוף שויה זוזא לא תצעי
 לך דודאי לפי דמיס משלם דלא גרע מוגול דתמן כל הגולנים משלמים כשעת הגזילה וי"ל דעיקר רב לא אתא לאשמועינן אלף תשלומי
 כפל ותשלומי ארבעה וחמישה כשעת העמדה בדין והא דקאמר מ"ט דרב אתשלומי כפל ותשלומי ד' וה' קא צעי וה"פ אמר קרא גניבה
 וחיים אחייה לקרן בעין שגב ומשמע ליה דוקא לקרן ולא תשלומי ד' וה' וא"כ צהגנול קמא (לקמן דף קה.) דאמר רבא גול שלש אגודות
 בג' פרוטות והזולו ועמדו לו צ' והחזיר לו צ' חייב להחזיר לו אחת ותנא תונא גול חמץ ועבר עליו הפסח אמאי לא מיייתי רביה ממתיני'
 דכל הגולנים משלמים כשעת הגזילה כיון דלענין יוקרא וזולא נמי איירי וי"ל דממתניתין דכל הגולנים לא מצי מיייתי רביה ממתיני'
 לגזילה בעין הויה צת השצה ולהכי כי לימא נמי בעין משלם כשעת הגזילה אבל גבי אגודה דאם איתא צעין לא הויה צת השצה דהשתא
 לא שויה פרוטה הוה אמייא דכי לימא נמי לא משלם אצל מההיא דחמץ ועבר עליו הפסח מיייתי שפיר דלילוי הוה צעין לא שוי מידי אפי"ה
 היכא דלימא צעין משלם דמעיקרא וצפרק כל שעה (פסחים דף נב.) הוה מצי לאתויי מההוא דגול חמץ דמשלם דמעיקרא אלף דניחא ליה
 להציא היכא דכל הגולנים שויה שניה מחילה ועוד אורי"י דמגול חמץ לא מצי למידק כלל דלפי דמיס משלם היכא דמעיקרא שויה ד' ולבסוף
 שויה זוזא דה"א דגבי חמץ כי לימא חמץ כי לימא צעין בעין משלם אצל לא כדמיס של שעת הגזילה:
דתניא בחושה והשמינה כו' מימה היכי ס"ד דרב ששת שדבר רב כחושה והשמינה דא"כ היה מגרע כמו של קרן וממילתיה
 דרב משמע שצא ליפות כמו של קרן ולגרע כמו כפל וד' וה' דקאמר אחייה לקרן דוקא בעין שגב ואחייה משמע לשון יפוי
 כח וי"ל דאחייה אין לשון יפוי אלף לשון תשלומים וכל דבר שמשלם החסרון שגב או גול קרי אחייה וכן משמע צטוף שמעתינן דקאמר
 וטלחים דמעיקרא [משלם] כפל ד' וה' כשל עכשיו משמע אפי' מעיקרא שויה זוזא ולבסוף ד' דומיא דטלה ונעשה איל משלם כפל
 כי השתא לפי ר"י דלקמן ושם אפרש צע"ה ומיהו ר"ת פ"י צע"ה לקמן דלגרע כח הכפל קאמר רב כשעת העמדה בדין ולא ליפות:
אנא מפטימנא ואת שקרית. משמע דכשנתפטמה מאליה הוי כשעת העמדה בדין ולפי זה הוה מצי לאוקמי מילתיה דרב כשנתפטמה
 מאליה ולא הוה נריך לאוקמיה ציוקרא וזולא ומיהו לפי האמת אפי' כשנתפטמה מאליה משלם כפל ד' וה' בעין שגב כמו צטלה
 ונעשה איל דאמר לקמן דמשלם כפל ד' וה' בעין שגב ואפי' שניו לא קני משום דאמר ליה אטו תורא גנבי מינך דיכרא גנבי מינך
 הכא נמי כשנתפטמה מאליה מצי אמר ליה אטו שמינה גנבי מינך ודוקא ציוקרא וזולא הוא דקאמר רב כפל ד' וה' כשעת העמדה בדין
 דלא שייך למימר אטו יוקרא גנבי מינך וטעמא אפרש לקמן צע"ה גבי הא דקאמר טלחים דמעיקרא דמיס כשל עכשיו:
מזה ל"י קמ"ה בור"ה מ"ד קמ"ה פ"נא. פ"ה משום דהכחשה אתחלה דטביחה היא וקשה לר"י דלא שייכא הכחשה לטביחה מידי כיון
 שאם היה הורגה כולה צעין זה לא היה צה דין ד' וה' אלף הכי פריך מה לי קטלה כולה דאין הולכין צתר הדמים דהשתא
 דקנאה צעינא וזניה של נגנב אלף צתר מעיקרא שהיתה שלו וה"ה צקטלה פלגא ולפי זה ה"ה צהוכחשה ממילא דמשלם דמעיקרא
 דמה לי מתה כולה מה לי מתה פלגא ודאי מתה כולה מאליה יש לחייבו דמעיקרא שהיתה של נגנב ולא צתר השתא וכי קא משני
 ומוקי מילתא דרב ציוקרא וזולא לא הוה מצי לאוקמי כחשה דממילא ועוד אר"י דמצי לפרש צע"ה מ"ל קטלה כולה מ"ל קטלה פלגא
 כלומר אפי' למ"ד אין לשמיטה אלף לצטוף ולא מחייב ד' וה' עד משהו אחרון אפי"ה לא אזלינן צתר חשיבותא דההיא שעתא כפי
 מה שהוה שוה צמשהו אחרון אלף כפי מה ששוה קודם שחיטה א"כ כי קטלה פלגא נמי דהיינו הכחישה לא אזלינן צתר השתא אלף צתר
 מעיקרא ולפי טעם זה ה"מ לאוקמיה מילתיה דרב צהוכחשה ממילא:

אין ל"י א"א בידו. פ"י שגנבו צידו ממש גגו חלירו כלומר שהכחישה
 צמקל מחלירו של צע"ה ונכנסה לגגו חלירו וקרפיפו ואילו צריך
 לרצויה חזר לאשמועינן דחזר קונה אף לחוצתו דלא תימא כשליח
 דמיא ואין שליח לדבר עבירה קמ"ל דקונה דמפרש צפ"ק דצ"מ
 (דף י:.) דיט שליח לדבר עבירה היכא
 דשליח לאו צר מיוצא הוא וכן מוכח
 התם דפרשיט:

ליבתוב או אם המצא המצא או

המצא המצא. משמע
 דאוכחיה דקרא ליכתוב צ' פעמים
 מינה אחת ° וכן צהחובל (לקמן פה.)
 גבי ורפא ירפא וקשה ס' דצריש הוי
 צודקין (פסחין דף מ: ושם ד"ה מדהוה)
 קאמר גבי גו"ש דהיטב היטב דמופנה
 מדה"ל למכתב או דרוש תדרוש או
 חקור תחקור מדשני קרא צדצוריה
 צהיטב כו' משמע דאי הוה כצב הכי
 לא הוה מופנה ואמאי אצתי הוה
 מופנה מדהוי ליה למיכתב או דרוש
 דרוש או תחקור תחקור וי"ל דאין
 ה"ג אלף משום דאין יורד לאותה
 סצרא וינחא ליה למנקט כפל לשון
 השגור צכמה מקומות כמו בעניק
 מעניק נתון תמן (דברים טו):

גופא אמר רב קרן בעין שגב.

צמסקנא דמילתא אמרינן
 דרב איירי לענין יוקרא וזולא וא"ת
 ומאי קמ"ל ממתינן היא צריש הגזול
 קמא (לקמן דף נב:) כל הגולנין משלמין
 כשעת הגזילה ואע"ג דמתני' משמע
 דלענין שינוי איירי כגון עגים ועשאן
 כלים והתם (דף לו:) נמי קאמר
 בגמ' כל הגולנים משלמים כשעת
 הגזילה לאתויי דר' אלעאי גול טלה
 ונעשה איל נעשה שינוי צידו וקנאו
 מ"מ לענין יוקרא וזולא נמי איירי
 כדמוכח צטוף המפקדו (ב"מ דף מג.)

גבי אוכל תרומה היכא דמעיקרא שויה ד' ולבסוף שויה זוזא לא תצעי
 לך דודאי לפי דמיס משלם דלא גרע מוגול דתמן כל הגולנים משלמים כשעת הגזילה וי"ל דעיקר רב לא אתא לאשמועינן אלף תשלומי
 כפל ותשלומי ארבעה וחמישה כשעת העמדה בדין והא דקאמר מ"ט דרב אתשלומי כפל ותשלומי ד' וה' קא צעי וה"פ אמר קרא גניבה
 וחיים אחייה לקרן בעין שגב ומשמע ליה דוקא לקרן ולא תשלומי ד' וה' וא"כ צהגנול קמא (לקמן דף קה.) דאמר רבא גול שלש אגודות
 בג' פרוטות והזולו ועמדו לו צ' והחזיר לו צ' חייב להחזיר לו אחת ותנא תונא גול חמץ ועבר עליו הפסח אמאי לא מיייתי רביה ממתיני'
 דכל הגולנים משלמים כשעת הגזילה כיון דלענין יוקרא וזולא נמי איירי וי"ל דממתניתין דכל הגולנים לא מצי מיייתי רביה ממתיני'
 לגזילה בעין הויה צת השצה ולהכי כי לימא נמי בעין משלם כשעת הגזילה אבל גבי אגודה דאם איתא צעין לא הויה צת השצה דהשתא
 לא שויה פרוטה הוה אמייא דכי לימא נמי לא משלם אצל מההיא דחמץ ועבר עליו הפסח מיייתי שפיר דלילוי הוה צעין לא שוי מידי אפי"ה
 היכא דלימא צעין משלם דמעיקרא וצפרק כל שעה (פסחים דף נב.) הוה מצי לאתויי מההוא דגול חמץ דמשלם דמעיקרא אלף דניחא ליה
 להציא היכא דכל הגולנים שויה שניה מחילה ועוד אורי"י דמגול חמץ לא מצי למידק כלל דלפי דמיס משלם היכא דמעיקרא שויה ד' ולבסוף
 שויה זוזא דה"א דגבי חמץ כי לימא חמץ כי לימא צעין בעין משלם אצל לא כדמיס של שעת הגזילה:
דתניא בחושה והשמינה כו' מימה היכי ס"ד דרב ששת שדבר רב כחושה והשמינה דא"כ היה מגרע כמו של קרן וממילתיה
 דרב משמע שצא ליפות כמו של קרן ולגרע כמו כפל וד' וה' דקאמר אחייה לקרן דוקא בעין שגב ואחייה משמע לשון יפוי
 כח וי"ל דאחייה אין לשון יפוי אלף לשון תשלומים וכל דבר שמשלם החסרון שגב או גול קרי אחייה וכן משמע צטוף שמעתינן דקאמר
 וטלחים דמעיקרא [משלם] כפל ד' וה' כשל עכשיו משמע אפי' מעיקרא שויה זוזא ולבסוף ד' דומיא דטלה ונעשה איל משלם כפל
 כי השתא לפי ר"י דלקמן ושם אפרש צע"ה ומיהו ר"ת פ"י צע"ה לקמן דלגרע כח הכפל קאמר רב כשעת העמדה בדין ולא ליפות:
אנא מפטימנא ואת שקרית. משמע דכשנתפטמה מאליה הוי כשעת העמדה בדין ולפי זה הוה מצי לאוקמי מילתיה דרב כשנתפטמה
 מאליה ולא הוה נריך לאוקמיה ציוקרא וזולא ומיהו לפי האמת אפי' כשנתפטמה מאליה משלם כפל ד' וה' בעין שגב כמו צטלה
 ונעשה איל דאמר לקמן דמשלם כפל ד' וה' בעין שגב ואפי' שניו לא קני משום דאמר ליה אטו תורא גנבי מינך דיכרא גנבי מינך
 הכא נמי כשנתפטמה מאליה מצי אמר ליה אטו שמינה גנבי מינך ודוקא ציוקרא וזולא הוא דקאמר רב כפל ד' וה' כשעת העמדה בדין
 דלא שייך למימר אטו יוקרא גנבי מינך וטעמא אפרש לקמן צע"ה גבי הא דקאמר טלחים דמעיקרא דמיס כשל עכשיו:
מזה ל"י קמ"ה בור"ה מ"ד קמ"ה פ"נא. פ"ה משום דהכחשה אתחלה דטביחה היא וקשה לר"י דלא שייכא הכחשה לטביחה מידי כיון
 שאם היה הורגה כולה צעין זה לא היה צה דין ד' וה' אלף הכי פריך מה לי קטלה כולה דאין הולכין צתר הדמים דהשתא
 דקנאה צעינא וזניה של נגנב אלף צתר מעיקרא שהיתה שלו וה"ה צקטלה פלגא ולפי זה ה"ה צהוכחשה ממילא דמשלם דמעיקרא
 דמה לי מתה כולה מה לי מתה פלגא ודאי מתה כולה מאליה יש לחייבו דמעיקרא שהיתה של נגנב ולא צתר השתא וכי קא משני
 ומוקי מילתא דרב ציוקרא וזולא לא הוה מצי לאוקמי כחשה דממילא ועוד אר"י דמצי לפרש צע"ה מ"ל קטלה כולה מ"ל קטלה פלגא
 כלומר אפי' למ"ד אין לשמיטה אלף לצטוף ולא מחייב ד' וה' עד משהו אחרון אפי"ה לא אזלינן צתר חשיבותא דההיא שעתא כפי
 מה שהוה שוה צמשהו אחרון אלף כפי מה ששוה קודם שחיטה א"כ כי קטלה פלגא נמי דהיינו הכחישה לא אזלינן צתר השתא אלף צתר
 מעיקרא ולפי טעם זה ה"מ לאוקמיה מילתיה דרב צהוכחשה ממילא:

יג א מיי פ"ה מהל'
 גניבה ה"ל יד סגנ
 עשין ע"ה טושי"ע ח"מ ס'
 שגד סקיף ג:
 יד ב מיי שם סגנ שם
 טושי"ע שם:
 ג ב מיי שם הלכה יג
 סגנ שם טושי"ע ח"מ
 שם סקיף ד:
 מו ד טושי"ע שם צהג"ה
 וקטעי' א:
 יז ה מיי שם טושי"ע שם
 סעי' ד:
 יח ו טושי"ע שם ס"ג:
 יט ז מיי שם הלכה יד
 ופ"ג מהל' גולה ה"ל
 א סגנ שם טושי"ע ח"מ
 שם סעי' ג ופ"ג שגב סעי'
 י:
 כ ה מיי פ"ה מהלכות
 גניבה הלי"ד ופ"ג
 מהלכות גולה ה"ל סגנ
 שם טושי"ע ח"מ ס' שגד
 ס"ג ופ"ג שגב סעי' יא:
 כא ט מיי פ"ה מהל'
 גניבה ה"ל יד סגנ
 שם טושי"ע ח"מ ס' שגד:
 כב י מיי פ"ה מהל'
 שבעות הלכה ח
 וה"ל ט ופ"ג שם ה"ל א
 וה"ל צ סגנ לאין רמת:
 כג ב מיי פ"ד מהל'
 גניבה הלכה א סגנ
 עשין ע"ה טושי"ע ח"מ ס' שגד:

מוסף רש"י

אין לי אלא דיר. אין
 לי שתייה כפל אלף חמון
 שלקטו צידו (ב"ב נו.) גגו
 חלירו וקרפיפו מנין.
 שאם נמקה שם ועל
 צפניה לנגבה מנין שקנאה
 לו חלירו ומתחייב כפל
 (שם ובענין שם טו.) בעל
 הבית שטען טענה גנב
 בפפקדון. פטר עלמו ע"י
 גניבה שטען נגנב המנך,
 וצומר חס פטור מגניבה,
 וק"ל שאם נשבע וצאו
 עדים משלם כפל כנגב
 עלמו. אלף אם הודה אח"כ
 אין כאן כפל דמורה בקנס
 ז' משום שבעות הפקדון
 (שבעות דל.) משלם קרן
 וחומש ואשם. ולא כפל,
 דאין משלם קנס על פי
 עלמו (לקמן קו.). משלם
 תשלומי כפל. משום
 עדים. ואשם. משום
 צטובה. אצל חומש לא
 משלם (שבעות טז:).